

سیاست‌های دسترس‌پذیر کردن گردشگری داخلی (مطالعه تطبیقی)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۲/۳

شماره مسلسل: ۲۰۶۴۷

کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

سیاست‌های دسترس‌پذیر کردن گردشگری داخلی (مطالعه تطبیقی)

نوع گزارش: پیش‌نویس قانونی طرح/لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

زهرا راجی (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

مدیر مطالعه:

محمد امین گزار (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز:

مهدیه بُد (عضو هیئت علمی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری)، مرتضی بذرافشان و امیر عباس نجفی پور (هیات علمی مجتمع آموزش عالی بم)

ناظران علمی:

موسی بیات، سعید شفیعا

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی‌راد

واژه‌های کلیدی:

۱. مطالعه تطبیقی
۲. دسترس‌پذیری گردشگری داخلی
۳. گردشگری

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۷/۱۰

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه (بیان مسئله).....	۸
۲. راهبردهای مداخله سایر کشورها در حوزه گردشگری داخلی.....	۹
۳. شاخص‌های انتخاب کشورها.....	۱۰
۴. وضعیت موجود در کشورهای منتخب براساس دسترس پذیری گردشگری داخلی.....	۱۰
۴-۱. ترکیه.....	۱۰
۴-۲. مالزی.....	۱۱
۴-۳. سنگاپور.....	۱۲
۴-۴. اسپانیا.....	۱۳
۴-۵. کره جنوبی.....	۱۴
۵. نتیجه‌گیری.....	۱۷
منابع و مآخذ.....	۱۸

فهرست جدول

جدول ۱. سیاست کشورها جهت دسترس پذیری سفر.....	۱۶
---	----

سیاست‌های دسترس پذیر کردن گردشگری داخلی (مطالعه تطبیقی)

چکیده

به رغم آنکه گفتمان مربوط به دسترس پذیری گردشگری در ایران اسلامی تا حدی گسترش یافته است، گردشگری داخلی از نظر دسترس پذیری هنوز در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. گرچه دسترس پذیری، مفهومی است چندوجهی که براساس شرایط جامعه مقصد، سیاست‌های مکمل و عوامل مشابه تعریف و تعیین می‌شود، بررسی سیاست‌های موفق و ناموفق در زمینه دسترس پذیری گردشگری در سایر کشورها می‌تواند سیاستگذاران داخلی را جهت اتخاذ راهبردهای موثق و منتهی به موفقیت یاری کند. بر این اساس، در مطالعه حاضر، به بررسی سیاست‌های مرتبط با دسترس پذیری گردشگری داخلی در تعدادی از کشورها از جمله مالزی، ترکیه، سنگاپور و... پرداخته شده است که قرابت فرهنگی با ایران اسلامی داشته یا در دستیابی به دسترس پذیری سفر موفق بوده‌اند. بررسی‌ها حاکی از آن است که کشورهای مورد مطالعه به منظور نیل به دسترس پذیری سفر، ترکیبی از راهبردها از جمله برابری فرصت‌ها، بهبود زیرساخت‌ها، تقاضای القایی و سرمایه‌گذاری مشارکتی بهره‌برداری می‌کنند. به‌طور مشخص کشورهای مورد مطالعه، ذیل راهبرد برابری فرصت‌ها به مناسب‌سازی زیرساخت‌ها، حمایت‌های مالی از اقشار کم‌برخوردار و گفتمان‌سازی پرداخته‌اند. بهره‌گیری از مشارکت مردمی نیز از سیاست‌های مورد استفاده ذیل راهبرد سرمایه‌گذاری مشارکتی بوده است. همچنین به منظور دسترس پذیری سفر ذیل راهبرد تقاضای القایی مدیریت تعطیلات کشور، ارائه بسته‌های تخفیفی، تنوع‌بخشی به جاذبه‌ها و... مورد توجه قرار گرفته است. بهبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل و اقامت نیز از سیاست‌های مورد بحث ذیل راهبرد مناسب‌سازی زیرساخت‌ها به شمار می‌رود. بنابر سیاست‌های مورد ارزیابی، می‌توان مدعی شد اتخاذ رویکردی همه‌جانبه نسبت به راهبردهای دسترس پذیری می‌تواند کشور را در نیل به هدف دسترس پذیری سفرهای داخلی یاری کند.

بیان / شرح مسئله

به‌رغم آنکه مدت‌هاست گردشگری و سفر در ادبیات رفاهی به‌عنوان حق مسلم شهروندی قلمداد می‌شود، به‌موجب وجود چالش‌ها و موانع در سطوح متفاوت قانونگذاری، اجرا و نظارت، کلیه گروه‌های جمعیتی امکان بهره‌مندی تام و مطلوب از این حق مسلم را ندارند و سیاست‌های موجود در این حوزه قادر به تحقق دسترسی آحاد جامعه به سفر نبوده‌اند. گرچه اتخاذ سیاست‌های دسترس‌پذیری در هر جامعه و مقصد گردشگری به عوامل متعددی وابسته است، اما مرور راهبردهای دسترس‌پذیری در سایر کشورها می‌تواند به‌مثابه نقشه راهی در دست سیاستگذاران اجتماعی و گردشگری، مسیر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در این خصوص را هموار و روشن سازد.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

- مقاصد گردشگری مورد مطالعه به‌منظور دسترس‌پذیر ساختن گردشگری داخلی تلاش کرده‌اند ضمن احتراز از توسل به راهبردی واحد، از ترکیبی از راهبردها در قالب رویکردهای برابر سازی فرصت‌ها، تقاضای القایی، اصلاح نواقص و سرمایه‌گذاری مشارکتی استفاده کنند. همچنین به‌منظور تضمین دسترسی از خلال سیاست‌های مورد بحث، به پیش‌بینی و وضع ضمانت اجرای متناسبی پرداخته‌اند.
- برای تسهیل دسترسی به سفر برای اقشار کم‌برخوردار، سیاست‌هایی چون اعطای وام کم‌بهره، ساماندهی و حمایت از سفرهای جمعی و ارائه بسته‌های اقتصادی اقامت و تغذیه در طول سفر مورد توجه قرار گرفته‌اند.
- برای حفظ توازن در تقاضای سفر به مناطق گردشگری، سیاست‌هایی چون خنثی‌سازی اثر فصول بر تقاضای گردشگری و دسترس‌پذیری به مقاصد گردشگری در کلیه فصول سال، ارائه بسته‌های تخفیف جهت سفر به مناطق کم گردشگر پذیر، مدیریت تعطیلات و ارائه پاداش سفر به کارمندان و کارکنان دولتی در زمان رکود سفر و فصول کم‌رونق گردشگری، برگزاری رویدادها و کارزارهای ملی، محلی و منطقه‌ای در نقاط گردشگری در فصول کم‌رونق گردشگری همراه با بهره‌مندی از تبلیغات رسانه‌ای و تخصیص زمین همراه با معافیت‌های مالیاتی به سرمایه‌گذاران در مناطق کم گردشگر پذیر مورد استفاده است.
- در شماری از کشورهای مورد مطالعه جهت افزایش دسترسی به سفر از خلال سفرهای جمعی، سیاست‌هایی چون اعمال تخفیف مالیاتی برای راهنمایان و برگزارکنندگان سفرهای جمعی (با در نظر داشتن مقدار معینی از بازدید در سال) مورد توجه قرار می‌گیرند.
- کشورهای مورد ارزیابی برای افزایش دسترسی افراد دارای معلولیت به سفر، ضمن مناسب‌سازی زیرساخت‌ها، آموزش نیروی انسانی و کارکنان بخش گردشگری جهت ارائه خدمات مناسب به گروه هدف، وضع قوانین ناظر بر تسهیل دسترسی این گروه و پیش‌بینی ضمانت اجرای مناسب به ارائه یارانه سفر به این افراد پرداخته‌اند.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی و سیاستی

- در جهت نیل به دسترس‌پذیری اقشار کم‌برخوردار، خانوارهای زن سرپرست یا دارای سرپرست سالمند به سفر امکان‌سنجی پیاده‌سازی سیاست‌هایی چون ارائه وام کم‌بهره سفر و به‌کارگیری ظرفیت کامل مراکز اقامتی و خدماتی با بهای اقتصادی پایین ذیل خدمات رفاهی سالمندی، بازنشستگی و دهک‌های درآمدی پایین قابل استفاده است.
- در راستای توزیع متوازن تقاضای سفر در نقاط گردشگری و خنثی‌سازی اثر فصول بر تقاضای گردشگری پیشنهاد می‌شود به امکان‌سنجی پیاده‌سازی سیاست‌هایی چون ارائه بسته‌های تخفیفی سفر ویژه مناطق با میزان گردشگرپذیری پایین، ارائه پاداش سفر به کارمندان و کارکنان دولتی در فصول / زمان رکود گردشگری، مدیریت هدفمند تعطیلات و ارائه معافیت‌های مالیاتی به سرمایه‌گذاران گردشگری در نقاط کم گردشگر پذیر پرداخته شود.

- در راستای تسهیل دسترسی افراد دارای معلولیت و بیماران خاص پیشنهاد می‌شود ضمن بهره‌گیری از مشارکت نهادهای گفتمان‌ساز و آگاهی‌بخش تراز اول کشور برای تحکیم گفتمان گردشگری به‌مثابه حق، به مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری و اتخاذ تدابیری جهت تسهیل دسترسی این افراد به وسایل حمل‌ونقل عمومی با بهای مقرون‌به‌صرفه و اقتصادی و ارائه وام کم‌بهره پرداخته شود.
- در راستای افزایش مدت زمان اقامت و تسهیل دسترسی کارمندان و کارکنان به سفر پیشنهاد می‌شود سیاست‌هایی چون مدیریت هدفمند تعطیلات پایان هفته، تجمیع تعطیلات کشور و ارائه بسته‌های تخفیفی بر حسب طول مدت اقامت و ارائه پاداش تعطیلات می‌شود.
- در راستای افزایش دسترس‌پذیری به سفر از خلال سفرهای جمعی نیز پیشنهاد پیاده‌سازی سیاست‌هایی چون اعطای معافیت‌های مالیاتی به برگزارکنندگان سفرهای جمعی با میزان معینی از سفرها در سال پرداخته می‌شود.

۱. مقدمه (بیان مسئله)

امروزه گردشگری در ادبیات رفاهی به‌مثابه حق مسلم شهروندی و یکی از پایه‌های اساسی نیاز انسانی قلمداد می‌شود. علاوه بر این توسعه متوازن گردشگری داخلی^۱ می‌تواند تسهیلگر توزیع عادلانه منابع کشور میان آحاد جامعه، انتقال‌دهنده فرهنگ غنی اسلامی-ایرانی به نسل‌های آتی و مقوم رفاه ذهنی^۲ و عینی^۳ میان افراد جامعه باشد. کلیه این مزایا در صورتی از جانب صنعت گردشگری به‌سوی جامعه روانه می‌شوند که در این حوزه سیاستگذاری‌های متناسب و متقنی جهت بهره‌مندی آحاد جامعه از این حق مسلم صورت پذیرد. شمار قابل توجهی از کشورها، با اتخاذ سیاست‌های متعدد سعی در منتفع ساختن افراد از گردشگری با استفاده از روش‌هایی برای دسترس‌پذیر ساختن آن را دارند. در ایران نیز با آغاز به کار دولت سیزدهم (۱۴۰۰) توسعه گردشگری داخلی و تحقق بهره‌مندی دهک‌های مختلف جامعه از مواهب و مزایای گردشگری داخلی به‌عنوان یکی از برنامه‌های وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مطرح شد^۴ [۱]. با این حال تحلیل وضعیت گردشگری داخلی ایران بیانگر آن است که در سال (۱۴۰۰)، تنها ۷ میلیون و ۷۸۸ هزار خانوار به سفر رفته‌اند. بر این اساس معادل ۷۰ درصد جمعیت، در سال مذکور به سفر نرفته‌اند. این میزان نسبت به آمارهای سال (۱۳۹۸) کاهش قابل توجهی داشته است [۲]. به‌طور کلی در صد خانوارهای سفر رفته در سال (۱۴۰۰) به‌طور معناداری از درصد خانوارهای سفر رفته در بهار (۱۳۹۸) کمتر است [۳]. هرچند به دلیل عدم ارائه آمارهای جدید از دستگاه‌های ذی‌ربط، تصویر دقیق و شفاف از دسترس‌پذیری آحاد جامعه به گردشگری داخلی متصور نیست، با توجه به آمار موجود در خصوص عدم تحقق دسترس‌پذیری به سفر در ایران و اهمیت دسترسی به آن در ابعاد فردی و اجتماعی زیست‌بشری، هدف از گزارش حاضر بررسی سیاست‌های شماری از کشورها در خصوص تحقق دسترس‌پذیری به سفر و درک تطبیقی این سیاست‌هاست.

1. Domestic Tourism
2. Subjective Welfare
3. Objective Welfare

۴. عامل اول از چالش اول مبحث هشتم سند تحول دولت مردمی مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۸.

۲. راهبردهای مداخله سایر کشورها در حوزه گردشگری داخلی

به‌طور کلی راهبردهای مداخله دولت‌ها در حوزه گردشگری داخلی می‌تواند بنابر سیاست‌های کلی گردشگری، اهداف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، طیف گسترده‌ای از اقدامات از جمله سرمایه‌گذاری مشارکتی در زیرساخت‌ها، تبلیغات و بازاریابی، مدیریت تقاضا، مدیریت توزیع گردشگران، جلب مشارکت مردمی در امور ناظر بر گردشگری، ارائه حمایت‌های مالی و... را دربر بگیرد. به‌طور خاص در ارتباط با دسترس‌پذیر کردن گردشگری با اتکا بر مبانی نظری موجود می‌توان از راهبردهایی چون تقاضای القایی^۱، توسعه مشارکتی منطقه‌ای، برابر سازی فرصت‌ها و... به‌عنوان راهبردهای مرسوم نام برد [۴، ۵ و ۶]. در ادامه به‌نحوی مختصر به تشریح شماری از این راهبردها پرداخته شده است:^۲

۱- برابر سازی فرصت‌ها: از جمله اقدامات قابل ساماندهی ذیل راهبرد ایجاد برابری فرصت‌ها، می‌توان به ارائه یارانه‌های سفر به اقشار کم‌برخوردار آسیب‌پذیر و توان‌یاب، ارائه خدمات مقرون‌به‌صرفه اقامتی، پشتیبانی از مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری با نظر بر نیازهای ویژه گروه‌های متفاوت جمعیتی، گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی جهت توسعه دسترس‌پذیری اقشار گوناگون به سفر و حمایت از سفرهای گروهی (تور) مقرون‌به‌صرفه اشاره کرد. ذیل این راهبرد که غالباً برای افزایش دسترس‌پذیری سفر با نظر بر اقشار کم‌برخوردار به‌لحاظ اقتصادی و دسترس‌پذیری سفر برای افراد با معلولیت‌های جسمانی معطوف است، نقش دولت نسبت به سایر نهادهای دخیل در زنجیره دسترس‌پذیری، پررنگ‌تر است [۷].

۲- بهبود زیرساخت‌ها: این راهبرد که در بردارنده اقداماتی چون سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های حمل‌ونقل با هدف مناسب‌سازی، تنظیم سقف قیمت برای خدمات گردشگری داخلی و توسعه خدمات حمل‌ونقل به مناطق دور افتاده یا کمتر گردشگرپذیر بوده، برخاسته از دیدگاهی است که در آن نقش سرمایه‌گذاران اقتصادی جهت انتفاع عموم جامعه از خدمات رفاهی را مکفی قلمداد نمی‌کند و مداخله دولتی را ضروری می‌شمارد [۸].

۳- تقاضای القایی: این رویکرد در گردشگری به‌منظور ایجاد تقاضای جدید یا تشدید تقاضای موجود برای مقاصد است که بدون مداخلاتی چون تبلیغات، بازاریابی، برپایی رویدادهای ویژه و... تقاضای مطلوبی برای آن وجود ندارد. تقاضای القایی غالباً با تبلیغات و بازاریابی، برپایی رویدادهای خاص جهت خنثی‌سازی عوامل کاهنده تقاضای گردشگری و ارائه یارانه‌های موقتی سفر صورت‌بندی می‌شود [۹].

۴- سرمایه‌گذاری مشارکتی: سرمایه‌گذاری مشارکتی را می‌توان از دیگر راهبردهای مرسوم مداخله دولت‌ها در حوزه گردشگری داخلی به‌منظور ارتقای دسترس‌پذیری دانست. جلب مشارکت مردمی، جذب سرمایه‌گذار خصوصی و توسعه پروژه‌های مشترک میان بخش‌های دولتی و خصوصی همراه با ارائه مشوق‌های مالیاتی به سرمایه‌گذاران از جمله اقدامات قابل ساماندهی ذیل راهبرد نام‌برده است [۱۰ و ۱۱].

1 . Induced Demand

۲. هدف از ارائه راهبردهای مذکور، توجه به کشورهای منتخب از دریچه راهبردها و اقدامات مربوط به آنها در راستای تحقق دسترس‌پذیری سفرهای داخلی است. چنان‌که در ادامه شرح داده خواهد شد، هر یک از کشورهای منتخب که عملاً اقدامات مؤثری را در راستای نیل به دسترس‌پذیری اتخاذ کرده‌اند و به نتایج قابل توجهی دست یافته‌اند؛ از ترکیبی از راهبردهای مذکور بهره برده‌اند.

3 . Public-Private Partnership (PPP)

۳. شاخص‌های انتخاب کشورها

در گزارش حاضر، معیارهای گزینش کشورها جهت ارزیابی سیاست‌های دسترس‌پذیر کردن گردشگری داخلی، در مواردی شباهت‌های فرهنگی این کشورها با ایران اسلامی و در مواردی گزارش‌های ناظر بر اقدامات موفقیت‌آمیز آنها در دسترس‌پذیر ساختن گردشگری داخلی است [۱۲]. بدین ترتیب در پژوهش حاضر، ارزیابی سیاست‌ها و اقدامات ناظر بر دسترس‌پذیری به سفر در کشورهای ترکیه و مالزی با توجه به شباهت‌های فرهنگی و اسپانیا، هلند و کره جنوبی با نظر به گزارش‌های ناظر بر اقدامات موفقیت‌آمیز مورد بحث قرار گرفته‌اند.

۴. وضعیت موجود در کشورهای منتخب براساس دسترس‌پذیری گردشگری داخلی

۴-۱. ترکیه

براساس گزارش وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ایران (۱۴۰۰)، در ترکیه ارتقای دسترسی به گردشگری داخلی با توجه به راهبردهای متعددی از جمله برابری فرصت‌ها (با تمرکز بر افراد توان‌یاب) و تقاضای القایی (با تمرکز بر خنثی‌سازی اثر فصلی بر گردشگری) دنبال شده است [۱۳]. در خصوص دسترس‌پذیری گروه‌ها با نیازها و شرایط ویژه به سفر می‌توان گفت بر مبنای مصوبه وزارت فرهنگ و گردشگری^۱ این کشور، ذیل راهبرد برابری فرصت‌ها هتل‌های دارای بیش از ۸۰ اتاق، لازم است فضا را برای افراد دارای معلولیت مناسب‌سازی کنند. همچنین براساس مصوبات وزارت فرهنگ و گردشگری این کشور، لازم است بخش پذیرش در هتل‌ها به لحاظ امکانات جهت دسترسی افراد دارای معلولیت مناسب‌سازی شده باشد. همچنین لازم است آسانسورها و بالابرها نیز به لحاظ وسعت، عرض ورودی ساختمان‌ها و تجهیز به اعلان‌های صوتی دارای استانداردها لازم باشند. طبق ماده (۴)، بند «ز» قانون فضای پارکینگ عمومی که در تاریخ ۱۹۹۳/۰۷/۰۱ در روزنامه رسمی این کشور با شماره ۲۱۶۲۴ منتشر شده، تخصیص یک بیستم از کل فضای پارکینگ برای افراد دارای معلولیت الزامی بوده و لازم است این فضا در نزدیکی منطقه پذیرش قرار گیرد. قانون افراد دارای معلولیت به شماره ۵۳۷۸ مصوب سال ۲۰۰۵ نیز از پیشران‌های قابل توجه سیاست‌های دسترس‌پذیری در این کشور است. بر مبنای این قانون، مناسب‌سازی خطوط ساحلی، مناسب‌سازی نقاط گردشگری تاریخی، طبیعی، فرهنگی و... آموزش نیروی انسانی در رفع نیاز افراد دارای معلولیت و مواجهه با ایشان باید در راستای بهره‌مندی آحاد جامعه از این حق مسلم صورت پذیرد [۱۳].

همچنین دولت ترکیه، ذیل اقدامات ناظر بر توسعه متوازن سفرهای داخلی و راهبرد سرمایه‌گذاری مشارکتی به تخصیص زمین به سرمایه‌گذاران داخلی برای تأسیس هتل^۲ با اجاره‌به‌ای اندک به مدت (۴۹) سال توأم با برخورداری از معافیت‌های مالیاتی و اعطای اعتبارات بلندمدت از محل صندوق تشویق گردشگری و ساده‌سازی فرایند اخذ مجوزها و پروانه‌های ساخت زده است. این اقدام که عمدتاً با تمرکز بر نقاط کمتر گردشگرپذیر صورت می‌گیرد، اهدافی چون بسترسازی جهت دسترسی و انتفاع برابر و متوازن افراد از گردشگری و توسعه متوازن گردشگری به لحاظ فضایی را دنبال می‌کند. تمرکز بر گردشگری تجاری و برگزاری رویدادهای تجاری در فصول رکود تقاضای گردشگری نیز از دیگر راهبردهای تحقق دسترس‌پذیری ذیل عنوان تقاضای القایی در این کشور هستند. خدمات جابه‌جایی و سفر داخلی اقتصادی نیز که توسط شماری از شرکت‌های حمل‌ونقل ذیل مصوبات وزارت فرهنگ و گردشگری نیز با تمرکز بر دانشجویان و اقشار کم‌درآمد صورت می‌پذیرد از جمله اقدامات قابل توجه ذیل راهبرد برابری فرصت‌هاست [۱۴].

کارت موزه، تمهید دیگری از سوی وزارت فرهنگ و گردشگری برای تسهیل دسترسی اقتصادی و مقرون به صرفه گردشگران به موزه‌های این کشور است که به گردشگران این امکان را می‌دهد طی بازه زمانی مشخص، از شمار قابل توجهی از موزه‌ها با بهایی اقتصادی بازدید کنند [۱۵]. تا دو دهه پیش عدم وجود تمهیداتی در راستای لازم‌الاجرا دانستن قوانین مربوط به دسترس‌پذیری مورد نقد بوده است. با وضع قوانین ناظر

1. Ministry of Culture and Tourism

۲. در این اقدام و سیاست‌های ناظر بر آن، عمده توجهات بر مناطق غیر ساحلی و کمتر توسعه‌یافته به لحاظ گردشگرپذیری معطوف است.

بر الزام به پیروی از مقررات دسترس‌پذیری، تصور می‌شد چالش‌ها و کمبودهای موجود بر سر راه تحقق کامل دسترس‌پذیری رو به کاهش بگذارد. با وجود این پس از وضع ضمانت‌های اجرایی همچنان چالش‌هایی در دستیابی به دسترسی وجود دارد. در ارزیابی سیاست‌ها و در واکاوی ادله موجود در عدم تحقق کامل دسترس‌پذیری می‌توان به موارد دیگری چون عدم همسویی سیاست‌های مرتبط با دسترس‌پذیری در نهادهای مربوطه و آموزش عموم در مواجهه با گردشگران دارای نیازهای خاص اشاره کرد [۱۶]. به‌طور کلی می‌توان مدعی شد این کشور به‌منظور دسترس‌پذیری سفر و گردشگری از هر چهار راهبرد نام‌برده بهره‌مند شده، اما بیش از همه بر دو رویکرد برابری فرصت‌ها و تقاضای القایی متمرکز بوده است. همچنین به‌منظور اطمینان از پیروی مجریان و کارگزاران از قوانین وضع‌شده، به وضع ضمانت‌های اجرایی مناسب دست زده است.

۲-۴. مالزی

بر مبنای گزارش سالیانه گردشگری در مالزی (۲۰۱۹)^۱ برنامه بلندمدت وزارت گردشگری، هنر و فرهنگ^۲ در حوزه توسعه پایدار صنعت گردشگری (۲۰۵۰-۲۰۲۰) ناظر بر ابعاد مهمی از راهبردهای وصول به دسترس‌پذیری اعم از مناسب‌سازی زیرساخت‌ها و آماده‌سازی اذهان جهت تحقق سیاست‌های گردشگری دسترس‌پذیر است که در آن راهبرد افزایش مشارکت عمومی در برنامه‌های گردشگری با توجه به تفاوت‌ها و شرایط متفاوت فردی پیگیری می‌شود. همچنین در برنامه راهبردی گردشگری (۲۰۲۶-۲۰۲۲)^۳ وزارت گردشگری، هنر و فرهنگ که عملاً پس از بروز آثار نامطلوب شیوع کرونا در حوزه گردشگری تصویب شد، دسترس‌پذیری گردشگری داخلی با جدیت و با بیان جزئیات دقیقی پیگیری شده است. در متن این برنامه راهبردی ذکر شده است، هیئت ارتقا و ترویج گردشگری مالزی^۴ (MTPB) که مستقیماً زیر نظر وزارت گردشگری، هنر و فرهنگ این کشور است؛ در راستای توسعه دسترس‌پذیری گردشگری داخلی به تقویت و تجهیز مقاصد گردشگری داخلی با توجه به نیاز کلیه افراد، بهره‌گیری از راهبردهای هوشمندسازی در عرصه گردشگری، تلاش در راستای دسترس‌پذیری اطلاعات و... پرداخته است. استفاده از راهبرد اینترنت اشیا، تنوع‌بخشی به محصولات گردشگری، بهبود دسترسی به مقاصد گردشگری از طریق توسعه شبکه حمل‌ونقل، بهبود زیرساخت‌های موجود با توجه به نیاز گروه‌های متفاوت جمعیتی، ترویج اشکال متفاوت گردشگری و تمهیدات اقامت طولانی‌مدت گردشگران داخلی در مقاصد گردشگری از دیگر راهبردهای افزایش دسترس‌پذیری به سفر در برنامه مذکور هستند [۱۷].

همچنین ذیل برنامه احیای گردشگری وزارت گردشگری، هنر و فرهنگ با همیاری وزارت دارایی^۵ ذیل راهبرد تقاضای القایی تسهیلاتی چون معافیت مالیاتی برای راهنمایان و شرکت‌های گردشگری که بازدید بیش از ۲۰۰ گردشگری داخلی در سال را در مراکز گردشگرپذیر مورد نظر کشور مدیریت می‌کنند، در نظر گرفته می‌شود [۱۸]. معافیت‌های مالیاتی سرمایه‌گذاران گردشگری در بخش‌های کمتر گردشگرپذیر به مدت ۵ تا ۱۰ سال، در نظر داشتن تخفیف‌های مالیاتی برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری با توجه به نیاز افراد دارای معلولیت و اعمال تخفیف اقامت و حمل‌ونقل در فصل‌های رکود گردشگری از دیگر تمهیدات این کشور به شمار می‌رود [۱۹]. ارائه یارانه سفر برای گردشگران داخلی از دیگر اقدامات در راستای افزایش دسترسی جمعیت به سفر بوده است که در سال (۲۰۲۲) اجرایی شده است. این اقدام که ذیل سیاست بسته محرک گردشگری داخلی ارائه شده، اساساً جهت برون‌رفت از چالش‌های برآمده از همه‌گیری کرونا به صورت مقطعی اجرایی شده است. ذیل بسته محرک گردشگری داخلی این کشور، اقدامات دیگری چون ارائه یارانه سفر به شهروندان در فصول رکود گردشگری، ارائه وام‌های کم‌بهره و بلندمدت به سرمایه‌گذاران گردشگری داخلی، طراحی کارزارها و بسته‌های سفر جمعی اقتصادی و اعطای معافیت‌های مالیاتی به شرکت‌های گردشگری صورت می‌پذیرد.

گفتنی است ذیل برنامه بازاریابی گردشگری مالزی (۲۰۲۶-۲۰۲۲) طی دو سال اولیه برنامه (از سال ۲۰۲۴ - ۲۰۲۲) اقداماتی چون

- 1 . Tourism Malaysia 2019 Annual Report
- 2 . Ministry of Tourism, Art and Culture
- 3 . https://www.tourism.gov.my/files/uploads/TM_Strategic_Plan.pdf
- 4 . Malaysia Tourism Promotion Board
- 5 . Ministry of Finance

بهره‌مندی از رسانه‌های جمعی جهت آگاه‌سازی و تشویق افراد به بازدید از جاذبه‌های گردشگری داخلی همسو با تشویق و ارزنده‌سازی فرهنگ ملی و اتخاذ سیاست‌های تشویقی چون ارائه تخفیف به گردشگران بر حسب مدت اقامت در مراکز گردشگری اجرایی شده است [۲۰]. همچنین قوانین تشویق‌کننده قابل توجه در مالزی جهت تشویق افراد دارای معلولیت برای سفر و گردشگری از سوی سازمان ملی رفاه اجتماعی در نظر گرفته شده است که از جمله آنها می‌توان به ارائه تخفیف‌های ویژه جهت پیش‌داشت (رزرو) پروازهای داخلی برای افراد دارای معلولیت اشاره کرد. به‌طور کلی باید گفت این کشور نیز به‌منظور تحقق دسترس‌پذیری سفر و گردشگری به هر چهار راهبرد مطروحه، متوسل شده است. افزایش مدت اقامت‌ها، خنثی‌سازی اثر رکود فصلی و برون‌رفت از رکود ادواری از اهم اهداف این کشور بوده است.

۳-۴. سنگاپور

بهره‌مندی از تسهیلات هوشمند، بهره‌مندی از جاذبه‌ها و خدمات گردشگری داخلی در حاشیه رویدادهای اقتصادی و تجاری، علمی، توسعه حمل‌ونقل در مناطق کمتر گردشگری‌پذیر از جمله مهم‌ترین اقدامات این کشور در راستای توسعه گردشگری داخلی ذیل راهبردهای تقاضای القایی و برابر سازی فرصت‌ها بوده است. بر اساس شماری از مطالعات و شواهد موجود هسته سیاست‌های مرتبط با دسترس‌پذیری سفر متمرکز بر توانمندسازی گروه‌های هدف بوده است [۲۱]. بر اساس گزارش هیئت گردشگری سنگاپور،^۱ صندوق بهبود کسب و کار^۲ با هدف تشویق نوآوری و پذیرش فناوری و طراحی مجدد مدل کسب و کار و فرایندها در بخش گردشگری به‌منظور بهبود وضعیت گردشگری داخلی و خارجی ذیل راهبرد تقاضای القایی به سرمایه‌گذاران گردشگری داخلی وام کم‌بهره ارائه می‌کند. همچنین بر اساس این گزارش، صندوق توسعه محصولات گردشگری^۳ از ایجاد تجدید حیات زیرساخت‌های گردشگری بنابر نیازهای آحاد جامعه و ارائه محصولات و خدمات جدید به گردشگران حمایت‌های مالی و مشاوره‌های فنی را به عمل می‌آورد [۲۱]. این صندوق که توسط هیئت گردشگری سنگاپور^۴ طراحی و تأمین مالی می‌شود، علاوه بر موارد مذکور از پروژه‌ها و ابتکاراتی که به توسعه محصولات جدید گردشگری، ارتقای تجربه گردشگران و جذب بیشتر آنان به سنگاپور یاری می‌رساند، حمایت می‌کند. حمایت‌ها در قالب ارائه مشاوره فنی به مجریان طرح، ارائه وام کم‌بهره و معافیت‌های مالیاتی صورت می‌پذیرد.

در خصوص دسترس‌ی افراد با نیازهای خاص به سفر نیز می‌توان گفت منشأ اقدامات ناظر بر دسترس‌پذیری - با تمرکز بر افراد دارای نیازهای خاص - در عرصه‌های متفاوت را می‌توان در ماده (۱۲) قانون اساسی جمهوری سنگاپور^۵ یافت که بر اساس آن اقدامات نهادهای مرتبط با گردشگری سنگاپور چون هیئت ترویج گردشگری^۶ (تشکیل شده در ژانویه ۱۹۶۴) به‌گونه‌ای مشخص به‌سوی دسترس‌پذیری هدایت شدند. بر این اساس سنگاپور با پیوستن به موافقت‌نامه سازمان ملل متحد^۷ در خصوص حقوق افراد دارای معلولیت^۸ در ۳۰ نوامبر ۲۰۱۲ گام در عرصه دسترس‌پذیری گذاشت و نگرش نهادهای مرتبط با گردشگری از افزایش منافع اقتصادی حاصل از گردشگری بدون توجه به دسترس‌پذیری، رو به سوی دسترس‌ی همگانی گذاشت [۲۳]. همچنین ذیل برنامه جامع توانمندسازی (۲۰۱۶-۲۰۱۲) این کشور به نحوی جامع به لزوم رفع موانع فیزیکی، ارائه خدمات رفاهی و نهادینه‌سازی گفتمان‌های صحیح در راستای بهره‌مندی افراد دارای معلولیت، کودکان و سالمندان از

۱. هیئت گردشگری سنگاپور، سازمان دولتی مسئول برنامه‌ریزی، توسعه و ترویج صنعت گردشگری در سنگاپور است. این نهاد که پیشتر با عنوان هیئت ترویج گردشگری سنگاپور شناخته می‌شد، در سال ۱۹۶۴ تأسیس شد و نقش کلیدی در تبدیل سنگاپور به یکی از مقاصد گردشگری برتر جهان ایفا کرده است. حمایت از کسب و کارهای گردشگری در قالب ارائه تخفیف‌های مالیاتی، تسهیل فرصت‌های شبکه‌سازی برای فعالان عرصه گردشگری، برگزاری رویدادهای گردشگری و... از اقدامات این سازمان به‌منظور توسعه گردشگری در سنگاپور است.

2. BIF
3. Tourism Product Development Fund
4. STB
5. Republic of Singapore
6. Singapore Tourist Promotion Board (STPB)
7. United Nations
8. CRPD
9. Enabling Masterplan Available at: <https://www.ncss.gov.sg/docs/default-source/>

تمامی خدمات و حقوق شهروندی و تضمین مشارکت‌پذیری ایشان با تمرکز بر حفظ شأن و عزت‌مندی پرداخته شده است. بنابراین مصوبه هیئت ترویج گردشگری به منظور برون‌رفت از رکود موقتی تقاضای سفر، ذیل راهبرد تقاضای القایی سفرهای داخلی خانوادگی نیز به صورت ادواری مشمول یارانه‌های سفر می‌شود. ذیل یکی از طرح‌های مربوط به این راهبرد جهت برون‌رفت از رکود سفر در دوره شیوع ویروس کرونا تحت عنوان کوپن بازیابی^۱، به ارائه اعتبارات مالی به خانوارهای سنگاپوری جهت بازدید از جاذبه‌های گردشگری در بازه‌های زمانی محدودی پرداخته شده است [۲۲]. ارائه وام و تسهیلات اعتباری برای سفر در سنگاپور نیز که با عنوان وام شخصی سفر^۲ شناخته می‌شود، راهکاری در راستای افزایش سفرهای داخلی و دسترسی افراد به سفر در این کشور بوده است. براساس گزارش هیئت ترویج گردشگری سنگاپور (۲۰۲۱)، ارائه اعتبار گردشگری به منظور افزایش دسترس‌پذیری به سفرهای داخلی صورت می‌پذیرد. این وام که غالباً جهت تأمین هزینه‌های سفر از جمله اقامت، خوراک، حمل‌ونقل و سایر خدمات گردشگری صورت می‌پذیرد، مهلت بازپرداختی دست‌کم یک‌ساله دارد و مقدار آن بنا بر تقاضای فرد، میزان درآمد سالیانه فرد، طیف سنی متقاضی و مقصد مورد نظر متفاوت است [۲۳].

همچنین در این کشور در سال ۱۹۹۰ با تصویب سند دسترسی ساخت‌وساز، مقررات و استانداردهای ساخت‌وساز فراتر از نیازهای کاربران صندلی چرخ‌دار (ویلچر) رفت و به نیازهای سالمندان، نابینایان و افرادی که جهت تردد نیازمند استفاده از ماشین‌های خاص و تخت حمل‌مصدومین و بیماران^۳ نیز هستند، تسری یافت [۲۴]. مضاف بر آنکه این کشور به منظور تسهیل سفر افراد کم‌درآمد و اقشار آسیب‌پذیر به سیاست‌هایی از قبیل ارائه تسهیلات حمل‌ونقل مقرون‌به‌صرفه و امکان بازدید رایگان از موزه‌ها متوسل شده است [۲۵]. شورای حمل‌ونقل عمومی و سازمان حمل‌ونقل زمینی این کشور (LTA) برای تسهیل حمل‌ونقل سالمندان به ارائه تسهیلاتی چون ارائه کارت تخفیف ویژه شهروندان سالمند^۴ جهت جابه‌جایی ارزان و ایمن درون‌شهری و بین‌شهری^۵ و ایمن‌سازی مناطق رفاهی، گردشگری و مسکونی با عنوان مناطق نقره‌ای^۶ برای سفر ایمن این گروه جمعیتی دست‌زده است [۲۶].

به‌طور کلی غالب اقدامات سنگاپور در راستای تحقق دسترس‌پذیری گردشگری داخلی، از راهبردهای **تقاضای القایی و برابر سازی فرصت‌ها** پیروی کرده است. در این میان، ارائه وام‌های شخصی سفر، ارائه وام به نهادهای ارائه‌دهنده خدمات گردشگری داخلی، ارائه تسهیلات در دوره رکود سفرها، هوشمندسازی مقاصد و... از اقدامات قابل ساماندهی ذیل راهبرد تقاضای القایی بوده‌اند. مناسب‌سازی حمل‌ونقل با در نظر گرفتن شرایط و نیازهای افراد توان‌یاب و ارائه تسهیلات سفر به ایشان و همراهان آنها از جمله اقدامات قابل ارزیابی ذیل راهبرد برابر سازی فرصت‌ها بوده‌اند.

۴-۴. اسپانیا

نکته قابل توجه در خصوص سیاست‌های مرتبط با دسترس‌پذیری به سفرهای داخلی در اسپانیا، علاوه بر دستیابی به عدالت فضایی^۷، نگرشی همه‌جانبه، متوازن و جامع بر کلیه گروه‌های جمعیتی از جمله گروه‌های کم‌برخوردار، سالمندان، افراد با معلولیت‌های جسمی، خانواده‌های دارای نوزاد و... است [۲۷]. طرح ملی دسترسی همگانی در اسپانیا^۸ مصوب سال ۲۰۲۳ در بردارنده نگرشی جامع به لزوم دسترس‌پذیری به آحاد حقوق شهروندی از جمله فعالیت‌های فراغتی، تفریحی، مسکن، تحصیل و... با راهبردهای به‌روز و نوین است که یکی از پایه‌های اساسی آن، آگاه‌سازی و گفتمان‌سازی در خصوص چالش‌های پیش‌روی افراد دارای معلولیت در بهره‌مندی از حقوق شهروندی و گفتمان‌سازی مرتبط با آن است. در این طرح به‌ضرورت همیاری نهادهای مختلف و شرح وظایف هر یک پرداخته شده است. بر مبنای مصوبات، وزارت حقوق

1. Recovery Voucher
2. Personal Loan for Travel
3. Brancard
4. Senior Citizen Concession Card

۵. بنا بر اطلاعات موجود کارت‌های مذکور، ۵۰ درصد هزینه‌های سفر را پوشش می‌دهند.

6. Silver Zone
7. Spatial Justice

8. National Plan on Universal Accessibility in Spain. Available at: <https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/>

اجتماعی^۱ در این کشور مستقلاً به نظارت بر این همیاری شبکه‌ای می‌پردازد.

از جمله اقدامات اسپانیا به منظور تسهیل دسترسی به سفر، هوشمندسازی مقاصد گردشگری، ارائه کمک‌هزینه غذا و اقامت در طول سفر به افراد جویای کار و کارگران بخش دولتی، ارائه بسته‌های اقتصادی سفر به سالمندان و بازنشستگان از سوی مؤسسه خدمات سالمندان و خدمات اجتماعی^۲ است. این مؤسسه که زیر نظر وزارت بهداشت، مصرف و رفاه اسپانیا فعالیت می‌کند، مسئول برنامه‌ریزی، توسعه و مدیریت خدمات اجتماعی و بهداشتی برای سالمندان و افراد با نیازهای خاص است و بسیاری از خدمات سفر و سایر فعالیت‌های فراغتی را در قالب خدمات رفاهی و یارانه سفر با بهای اقتصادی به گروه‌های هدف ارائه می‌کند [۲۸].

همچنین بنا بر گزارش وزارت صنعت و گردشگری اسپانیا، خدمات سفر زمینی یارانه‌ای (مترو و اتوبوس) برای سالمندان (افراد ۶۵ ساله و بالاتر) با هدف تقویت رفاه، کیفیت زندگی و گسترش گردشگری داخلی ذیل راهبرد برابری فرصت‌ها صورت پذیرفته است. کارت مستمری بازنشستگی^۳ در این کشور بازنشستگان را از امتیاز سفر رایگان یا اقتصادی با قطار، مترو و تک‌ریل (مونوریل) بهره‌مند می‌سازد. به طور کلی وزارت صنعت و گردشگری این کشور با همکاری وزارت بهداشت و خدمات اجتماعی، سازمان‌های غیرانتفاعی و شهرداری‌ها به طور ادواری تسهیلات سفرهای جمعی مقرون به صرفه را برای افراد جویای کار، خانواده‌های تک‌سرپرست، افراد کم‌برخوردار و مهاجرین فراهم کرده است. در این سفرها که با هدف بازیابی روحیه جمعی، نشاط اجتماعی و انتفاع از مواهب گردشگری صورت می‌پذیرد در قالب یارانه‌های سفر بهای سفرها اندک و در مواردی به صورت رایگان است [۲۹]. وزارت صنعت، انرژی و گردشگری اسپانیا نیز به ارائه حمایت‌ها و مشوق‌های مالی چون اعمال تخفیف برای دریافت خدمات گردشگری در نقاط کم‌گردشگر پذیر، اعطای پاداش تعطیلات به کارمندان بخش دولتی و برپایی جشنواره‌ها و رویدادهای گردشگری فرهنگی در فصول رکود تقاضا پرداخته است. ارائه تخفیف ویژه اقامت و حمل و نقل در سفر همراه با برنامه بازیابی رفاه و سلامت برای کارمندان از دیگر ابتکارات این کشور برای تسهیل دسترسی کارکنان به سفرهای داخلی است [۳۰].

نهاد ملی خدمات دیجیتال و ارتباطات اسپانیا^۴ که از سال ۲۰۱۲ مسئول توسعه دستور کار دیجیتال در این کشور است، با همیاری آژانس استاندارد ملی اسپانیا^۵ به ارائه خدمات گردشگری هوشمند در این کشور می‌پردازد. با وجود این نتایج مطالعات ملی اسپانیا حاکی از آن است تاکنون هوشمندسازی گردشگری قادر نبوده است با پوشش حداکثری و قابل قبولی در سطح ملی بسط یابد و تا سال ۲۰۲۳ اقدامات ناظر بر هوشمندسازی خدمات گردشگری از قبیل راه‌اندازی سازوکارهای دیجیتال برای معرفی جاذبه‌های گردشگری، استفاده از سازوکارهای دیجیتال برای رزرو خدمات گردشگری، استفاده از اینترنت اشیا و... سهمی معادل ۱۹,۷ درصد از کل سیاست‌های مرتبط با دسترس پذیری را به خود اختصاص داده است [۳۱]. به طور کلی به نظر می‌رسد عمده اقدامات این کشور به منظور تحقق دسترس پذیری سفر و گردشگری داخلی حول راهبرد برابری فرصت‌ها صورت بندی شده است.

۵-۴. کره جنوبی

ارزیابی اقدامات و ابتکارات مرتبط با دسترس پذیری سفرهای داخلی در کره جنوبی حاکی از آن است که این کشور علاوه بر تلاش در راستای دسترس پذیر ساختن و مناسب‌سازی امکانات و خدمات مقاصد گردشگری، در ارائه خدمات سفر در بستر هوشمند به نحو قابل توجهی عمل کرده است [۳۲]. ارائه خدمات ناظر بر پیش‌داشت (رزرو) الکترونیک در سفر، آگاهی بخشی در خصوص جاذبه‌های گردشگری، امکان خرید برخط و... از جمله اقدامات قابل توجه این کشور به منظور تحقق دسترس پذیری است [۳۳]. ذیل تمهید کارتهای پرداخت هوشمند هزینه حمل و نقل در این کشور نیز تخفیف‌هایی برای سفرهای گروهی، سفرهای اقشار کم‌درآمد و سفرهای کوتاه داخلی در نظر گرفته شده است [۳۴].

1. Ministry of Social Rights
2. IMSERSO
3. Carnet Del Pensionista
4. Red. es
5. Spanish Association for Standardization

همچنین قانون رفاه افراد دارای معلولیت^۱ مصوب ۲۰۱۴ توسط وزارت سلامت و رفاه به‌طور جدی بر دسترسی آحاد حقوق شهروندی با تمرکز بر افراد دارای معلولیت اشاره دارد. مضاف بر آنکه برنامه‌های دولتی و محلی و قانون حمایت از افراد آسیب‌پذیر مصوب ۲۳ مه ۲۰۱۷ پوشش دهنده دسترس‌پذیری خدمات سفر و گردشگری برای افراد آسیب‌پذیر و کم‌درآمد است. کارت‌های حمل‌ونقل ویژه و مقرون‌به‌صرفه برای تسهیل دسترسی اقشار کم‌درآمد، سالمندان، دانشجویان و دانش‌آموزان به مقاصد داخلی گردشگری نمونه‌ای از برنامه مذکور هستند. ذیل این برنامه، سفر به مناطق کم‌گردشگرپذیر با بهای اندک یا به‌صورت رایگان امکان‌پذیر است [۳۵]. ذیل الحاقات قانون حمایت از حقوق و رفاه افراد دارای معلولیت مصوب ۲۰۰۷ مجلس ملی کره و الحاقات قانون حمایت از مادران باردار مصوب ۲۰۰۱ مجلس ملی کره، مناسب‌سازی خدمات و امکانات بخش اقامت و حمل‌ونقل برای مادران باردار، افراد دارای معلولیت‌های ذهنی و جسمی صورت پذیرفته است [۳۶]. علاوه بر این پس از گذران دوران همه‌گیری ویروس کرونا، دولت کره جنوبی در راستای توسعه گردشگری داخلی به ابتکاراتی در خصوص گردشگری مجازی و بهره‌گیری از تبلیغات مقاصد گردشگری توسط شبکه فعالان اجتماعی و چهره‌های معروف رسانه‌ای در فضای رسانه دست زده است. طراحی سفرهای جمعی (تور) فرهنگی، تجاری و ورزشی در مسیر نقاط کم‌گردشگرپذیر، ارائه امتیازاتی چون بهره‌مندی از تفرجگاه‌های تندرستی طبیعی^۲ و گردشگری پزشکی همراه با پیش‌داشت مراکز اقامتی در دوران رکود گردشگری و ارائه بیمه مسافرتی از دیگر اقدامات مشترک وزارت فرهنگ، ورزش و گردشگری این کشور، شرکت‌های بیمه و سازمان خدمات مالی جهت تسهیل دسترسی به سفر است [۳۲ و ۳۷].

بر مبنای گزارش سازمان گردشگری کره^۳، تسهیل دسترسی قشر کارگر و کارمند به سفر علاوه بر تمهیدات حمل‌ونقل اقتصادی با تمرکز بر اعمال تخفیف بر بلیت حمل‌ونقل عمومی، با ارائه وام کم‌بهره جهت اقامت طولانی در مراکز اقامتی این کشور در تعطیلات رسمی دنبال می‌شود. ذیل برنامه‌های قانون حمایت از افراد آسیب‌پذیر مصوب ۲۳ مه ۲۰۱۷ خدماتی در قالب یارانه‌های سفر برای افراد کم‌درآمد و اقشار آسیب‌پذیر ارائه می‌شود. طرح این ایده که در سال ۲۰۱۹ و به‌منظور تسهیل دسترسی همگانی به سفر داخلی کلید خورد، اقشار کم‌درآمد و کارگران با درآمد کمتر از ۲ میلیون وون^۴ در ماه رادبر می‌گیرد [۳۹ و ۳۸]. همچنین به نقل از سازمان گردشگری کره^۵ در این کشور به‌منظور خنثی‌سازی عدم توازن تقاضای گردشگری در فصول متفاوت به کارمندان و کارگران پاداش تعطیلات اعطای می‌شود. این سیاست اجتماعی ناظر بر ارائه پاداش مالی به کارکنان و کارمندان دولتی جهت بهره‌وری بهتر از تعطیلات رسمی خود است. به‌طور متوسط میزان این پاداش‌ها برای کارمندان شرکت‌های دولتی در میانه سال‌های (۲۰۲۰-۲۰۱۹) معادل ۳۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ وون بوده است [۴۰]. بر مبنای مصوبات وزارت فرهنگ، ورزش و گردشگری سفر به مقاصدی که با تقاضای کمتری روبه‌رو است، با مشوق‌ها و ارائه تخفیف‌های قابل توجهی در رابطه با اقامت، حمل‌ونقل، غذا و بازدید از نقاط گردشگری همراه است. از دیگر راهبردهای این کشور جهت توسعه گردشگری داخلی ذیل تقاضای القایی، برگزاری همایش‌ها و کارزارهای ملی در مقاصد گردشگری است [۴۱]. همچنین بنابر گزارش انجمن بین‌المللی گردشگری در دسترس^۶، ۲۰۲۳ آموزش راهنمایان گردشگری ویژه افراد دارای نیازهای خاص چون معلولین و سالمندان و در پی آن برگزاری سفرهای گروهی همگن برای آنها از جمله اقدامات این کشور در راستای تحقق دسترس‌پذیری گردشگری داخلی بر شمرده شده است [۴۲].

در ادامه و ذیل جدول (۱) به جمع‌بندی سیاست‌ها و اقدامات کشورهای مورد بحث در راستای دسترس‌پذیری گردشگری پرداخته شده است. چنان‌که در جدول زیر قابل ملاحظه است، کشورهای منتخب جهت تحقق دسترس‌پذیری گردشگری داخلی به یک راهبرد اکتفا نکرده و به پیروی از مجموعه‌ای از راهبردهای همسو پرداخته‌اند. ارائه تسهیلات سفر و خدمات اقتصادی سفر همراه با مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری جهت تسهیل استفاده آحاد گروه‌های جمعیتی از حق سفر از جمله اقداماتی بوده‌اند که اغلب کشورهای ذیل راهبرد برابر سازی

1. Act on Welfare of Persons with Disabilities
2. Spa
3. KTO
4. Won
5. Korea Tourism Organization

۶. در زمان نگارش گزارش هر ۱۰۰ وون کره جنوبی معادل ۵۸۰۰۰ ریال است.

7. International Accessible Tourism Forum. Available at: <https://www.accessibletourism.org/>.

فرصت‌ها به آن متعهد بوده‌اند. بهره‌گیری از سایر راهبردها نیز بنا بر سیاست‌های کلی مقاصد در کنار راهبردهای مذکور صورت پذیرفته است.

جدول ۱. سیاست کشورهای جهت دسترس پذیری سفر

کره جنوبی	اسپانیا	سنگاپور	مالزی	ترکیه	اقدامات قابل ساماندهی ذیل راهبردها	راهبردها
√	√	√	√	√	مناسب‌سازی زیرساخت‌ها گردشگری با توجه به نیاز آحاد جامع	برابری فرصت‌ها
√	√		√		ارائه خدمات مقرون به صرفه جهت تسهیل سفر آحاد جامعه	
√	√	√			وام سفر، یارانه سفر ویژه گروه‌های خاص	
√			√		حمایت از سفرهای جمعی	
√	√		√	√	گفتمان‌سازی و آموزش جهت تسهیل سفر افراد با نیازهای ویژه	
√	√				تمهیدات اقامت طولانی و تغذیه اقتصادی ویژه گروه‌های خاص	
√		√		√	توسعه زیرساختی و حمل و نقلی در مناطق کمتر گردشگرپذیر، کمتر توسعه یافته	بهبود زیرساخت‌ها
√	√		√	√	بهره‌گیری از مشارکت مردمی و تمرکززدایی از بخش دولتی	سرمایه‌گذاری مشارکتی
				√	تخصیص زمین به سرمایه‌گذاران خصوصی در مناطقی با میزان گردشگرپذیری پایین	
		√	√	√	بهره‌گیری از کارزارها و رویدادها در مناطق کم گردشگرپذیر، فصول رکود گردشگری	تقاضای القایی
				√	تنوع بخشی به جاذبه‌های گردشگری	
√	√		√	√	بهره‌گیری از تبلیغات رسانه‌ای در حوزه گردشگری	
√			√	√	ارائه بسته‌های تخفیف سفر ویژه مناطق با میزان گردشگرپذیری پایین	
√		√	√		ارائه پاداش سفر در فصول / زمان رکود گردشگری	
√		√			مدیریت تعطیلات	
√	√				تجمیع تعطیلات سالیانه	
			√	√	ارائه بسته‌های تخفیفی بر حسب مدت اقامت	
			√		در نظر داشتن تخفیف مالیاتی برای راهنمایان و برگزارکنندگان سفرهای جمعی (با در نظر داشتن مقدار معینی از بازدید)	

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

چنان‌که در جدول فوق قابل ملاحظه است، کشورهای منتخب جهت تحقق دسترس‌پذیری گردشگری داخلی به یک راهبرد اکتفا نکرده و به پیروی از مجموعه‌ای از راهبردهای همسو پرداخته‌اند. ارائه تسهیلات سفر و خدمات اقتصادی سفر همراه با مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری جهت تسهیل استفاده آحاد گروه‌های جمعیتی از حق سفر از جمله اقداماتی بوده‌اند که اغلب کشورهای ذیل راهبرد برابرسازی فرصت‌ها به آن متعهد بوده‌اند. بهره‌گیری از سایر راهبردها نیز بنابر سیاست‌های کلی مقاصد در کنار راهبردهای مذکور صورت پذیرفته است. به‌طور مشخص کلیه کشورهای ذیل راهبرد برابرسازی فرصت‌ها به مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری پرداخته‌اند. در حالی‌که در نظر داشتن تخفیف مالیاتی برای برگزارکنندگان سفرهای داخلی ذیل راهبرد تقاضای القایی تنها مورد توجه مالزی قرار گرفته است. پس از ارائه تسهیلات سفر و خدمات اقتصادی سفر همراه با مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری میان راهبردهای مطرح‌شده، اقداماتی در راستای تحکیم گفتمان گردشگری به‌مثابه حق، بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌ها و تمرکز دایمی از بخش دولتی مورد توجه بیشتر کشورهای مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

۵. نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به‌منظور مرور سیاست‌های دسترس‌پذیر ساختن گردشگری داخلی در شماری از کشورهای از جمله ترکیه، پاکستان، مالزی، کره جنوبی و سنگاپور صورت پذیرفت تا درکی تطبیقی از سیاست‌های اعمال‌شده در این کشورها به دست آید. چنان‌که ذکر شد کشورهای مورد مطالعه جهت دسترس‌پذیر ساختن گردشگری داخلی، به مجموعه‌ای از اقدامات ذیل راهبردهای برابرسازی فرصت‌ها، تقاضای القایی، سرمایه‌گذاری مشارکتی و اصلاح نواقص دست زده‌اند.

یافته‌ها گویای آن هستند که در این کشورها جهت تسهیل دسترسی اقشار کمتر برخوردار، به سیاست‌هایی چون ارائه وام سفر به اقشار کم‌درآمد، جویندگان کار و کارگران، برگزارای سفرهای جمعی و اتخاذ تدابیری ناظر بر اقامت طولانی و تغذیه مقرون‌به‌صرفه در مقصد پرداخته شده است. همچنین به‌منظور تسهیل سفر ویژه افراد دارای معلولیت مناسب‌سازی زیرساخت‌های گردشگری، حمایت از سفرهای جمعی این افراد، گفتمان‌سازی و آموزش کارکنان بخش گردشگری جهت تسهیل سفر افراد دارای معلولیت مورد توجه قرار گرفته‌اند. برای افزایش تقاضای سفرها، خنثی‌سازی اثر فصول بر تقاضای گردشگری و افزایش تقاضای سفر به مناطق کم‌گردشگرپذیر نیز به افزایش هدفمند تعطیلات، بهره‌گیری از کارزارها و رویدادها در مناطق کم‌گردشگرپذیر فصول رکود گردشگری، ارائه پاداش سفر به کارمندان در فصول رکود گردشگری، ارائه بسته‌های تخفیف سفر ویژه مناطق با میزان گردشگرپذیری پایین توجه شده است. همچنین در کشورهای مورد مطالعه جهت توسعه گردشگری داخلی با استعانت از راهبرد مشارکتی، به بهره‌گیری از الگوهای توسعه مشارکتی، تخصیص زمین به سرمایه‌گذاران در مناطقی با میزان گردشگرپذیری پایین، در نظر داشتن تخفیف مالیاتی برای راهنمایان و برگزارکنندگان سفرهای جمعی (با در نظر داشتن مقدار معینی از بازدید) و معافیت مالیاتی سرمایه‌گذاران در مناطق کم‌گردشگرپذیر پرداخته شده است. علاوه بر آنکه تعیین نهادهای نظارتی بر عملکرد نهادها و دستگاه‌های اجرایی و پیش‌بینی، وضع ضمانت اجرای متناسب از عوامل مؤثر بر پایداری سیاست‌ها و طرح‌های ناظر بر دسترس‌پذیری و حرکت اقدامات در مسیر قوانین مطروحه است.

ارزیابی اطلاعات موجود حاکی از بهره‌مندی شماری از مقاصد از مؤلفه‌های هوشمندسازی چون اینترنت اشیا^۱، نظام کارآمد و قوی پیش‌داشت (رزرو) و... است. با این حال به‌نظر می‌رسد که بهره‌مندی از این امکان در صورتی می‌تواند بر پایه عدالت‌محوری بنا شود و در مسیر دسترس‌پذیری همگانی حرکت کند که اولاً، تسهیلات توانمندسازی افراد جهت استفاده از این امکان فراهم شده باشد، به‌گونه‌ای که آحاد جامعه به‌واسطه فرایند توانمندسازی قادر به بهره‌مندی از این امکان باشند و ثانیاً، ارائه خدمات هوشمند با نابرابری‌های فضایی^۲ و... همراه نباشد. بدین ترتیب لازم است پیش از هرگونه اقدام در راستای بهره‌مندی از امکان هوشمندسازی در نیل به هدف دسترس‌پذیری در کشور، به ملاحظات و الزامات آن توجه شود.

1. Internet of Things
2. Spatial Inequality

منابع و مأخذ

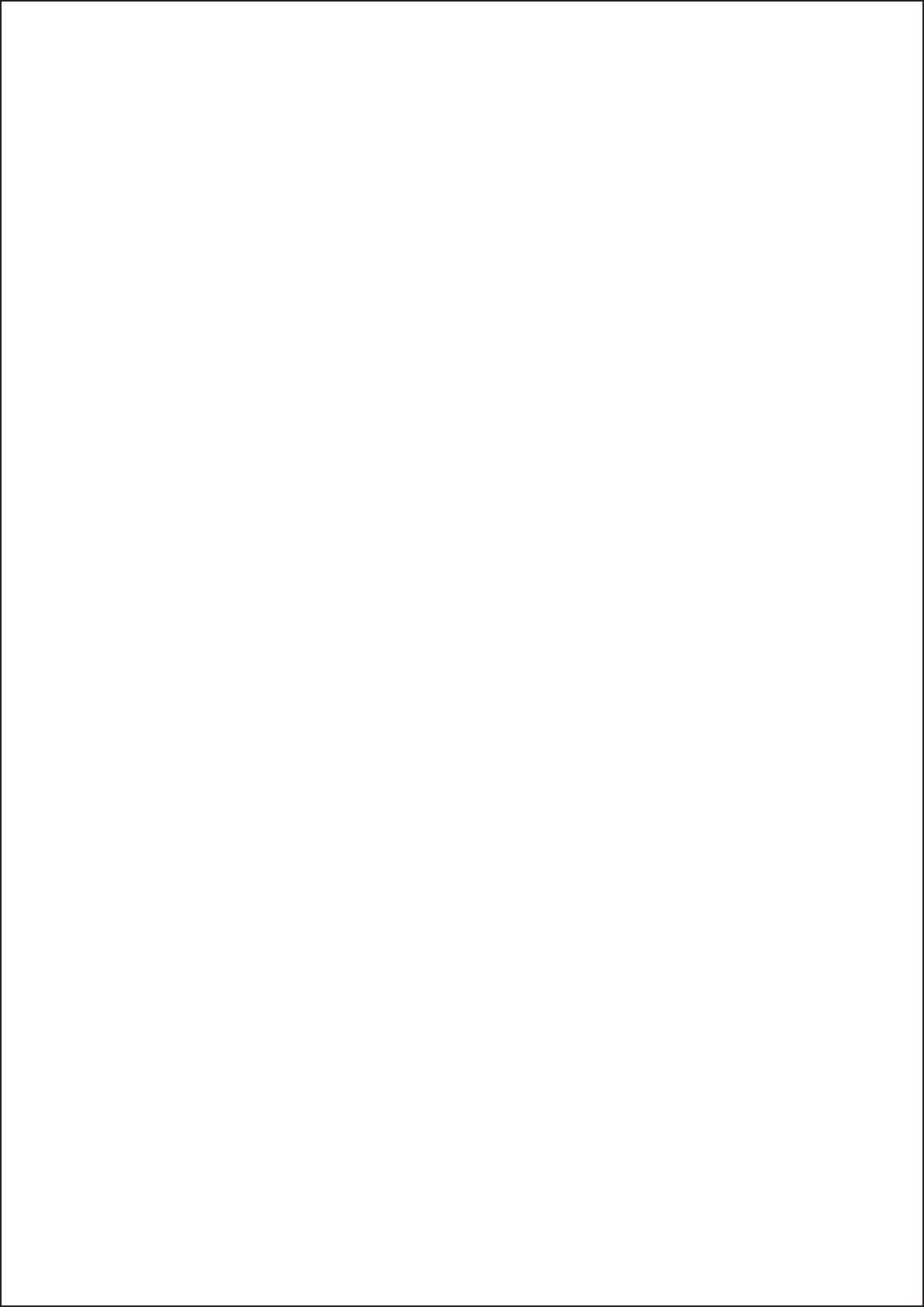

- [۱] سند تحول دولت مردمی، مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۸.
- [۲] گزارش بررسی وضعیت گردشگری داخلی از منظر دسترس پذیری برای اقشار مختلف جامعه و ارائه بسته تقنین، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۳، شماره مسلسل: ۱۹۷۱۰.
- [۳] گزارش مرکز ملی آمار ایران، ۱۳۹۸.
- [4] “OECD. (2010). Tourism trends and policies 2010. Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://doi.org/10.1787/tour-2010-en>”.
- [5] Singh, S. (Ed.). (2009). Domestic tourism in Asia: Diversity and divergence. Earthscan.
- [6] “Hayden, S., McIntosh, A. J., & Gillovic, B. (2024, August). Accessible and inclusive tourism experiences through strategic destination planning and management. Experience Research Society.(7) <https://doi.org/10.24135/7es.35>”.
- [7] “United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2024). The manual on accessible tourism for all: Public-private partnerships and good practices. Retrieved from <https://www.unwto.org>”.
- [8] “Zhang, Y., & Liu, L. (2024). A strategic approach to sustainable tourism development using the A’WOT hybrid method. *Tourism Management Perspectives*, 45, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2024.10012>”.
- [9] “Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.”.
- [10] “World Bank Group. (n.d.). Public-Private Partnerships for Sustainable Tourism. Retrieved from PPP World Bank Resource Center”.
- [11] “Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Collaborative tourism planning and development: The role of public-private partnerships. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1214-1237”.
- [12] “Hong.Martin(2020). 10 Most accessible Tourism destination. available at: <https://www.thevaluable500.com/wp-content/uploads/2022/11/1Valuable-500-Accessible-Cities-Report-2022-1.pdf>”.
- [13] “Ali, L., Kilic, H., & Öztüren, A. (2024). From disabled tourists to impaired cyborg tourists: What would it take to transform?. *Universal Access in the Information Society*, 23(4), 1525-1542”.
- [14] “ODUNCUOĞLU, F., & YÜCEL, E. (2019). A theoretical study directed at the accessible tourism market under the travel value chain. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(5), 2208-2224”.
- [15] The official website of the General Directorate of Cultural Heritage and Museums. <https://muze.gen.tr/MuseumPasses>

- [17] “Budget 2023: Discounts, vouchers and rebates to boost domestic tourism, official portal of Ministry of Finance, Available at: <https://www.mof.gov.my/portal/en/news/press-citations/budget-2023-discounts-vouchers-and-rebates-to-boost-domestic-tourism>.”
- [18] “Tourism Strategic Program, Ministry of Tourism, Art and Culture of Malaysia. 2022.”
- [19] “Tourism Malaysia. (2020). Incentives and tax exemptions for the tourism industry in Malaysia..
- [20] “Malaysia domestic tourism marketing plan, 2022.”
- [21] “Singapore Government Agency Report, Age-Friendly Transport Network Report 202.”
- [22] “[2023] Cheong, K. T. (2015). Planning for tourism: Creating a vibrant Singapore. Centre for Liveable Cities, Singapore.”
- [23] “[24] DBS Bank. (n.d.). Personal loan options for your needs. Retrieved December 26, 2024, from <https://www.dbs.com.sg/personal/loans/personal-loan>”
- [24] “Buhalis, D., Darcy, S., & Ambrose, I. (Eds.). (2012). Best practice in accessible tourism: Inclusion, disability, ageing population and tourism (Vol. 53). Channel View Publications.”
- [25] “Singapore Comprehensive Empowerment Program (2016-2012).”
- [26] “Singapore Government Agency Report, Age-Friendly Transport Network Report 202.”
- [26] “[28] de Moraes Lima, L. B. B. (2019, March). Accessible Tourism Supply Services in Spain. In 2nd International Conference on Tourism Research (p. 173).“
- [27] “OECD (2020), “Spain”, in OECD Tourism Trends and Policies 2020, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/8ed5145b-en>.”
- [28] “Report of The Ministry of Industry, Energy and Tourism launches a campaign to promote domestic tourism, official website of Ministry of Industry, Energy and Tourism. Available at: <https://www.mintur.gob.es/en-us/Paginas/index.aspx>.”
- [29] “Ministerio de Industria, Comercio y Turismo. (n.d.). Política y programas de desarrollo turístico en España. Gobierno de España. Retrieved December 27, 2024, from <https://www.mincotur.gob.es>».
- [30] “Domínguez Vila, T., Alén González, E., & Darcy, S. (2020). Accessibility of tourism websites: the level of countries’ commitment. *Universal Access in the Information Society*, 19, 331-346.”
- [32] “Brennan, B. S., Koo, C., & Bae, K. M. (2018). Smart tourism: A study of mobile application use by tourists visiting South Korea. *Asia-pacific Journal of Multimedia Services Convergent with Art, Humanities, and Sociology*, 8(10), 1-9. “
- [33] “Cardoso, I. B. F., & Ruiz, T. C. D. (2021). Smart Tourism Destinations-A case study of Seoul, South Korea. *Applied Tourism*, 6(1), 36-44.”

- [34] Lee, Y. (2020). *The impact of smart cards on public transportation efficiency in Korea*. Transportation Research Record, 2674(8), 107-115.
- [35] “Cardoso, I. B. F., & Ruiz, T. C. D. (2021). Smart Tourism Destinations-A case study of Seoul, South Korea. Applied Tourism, 6(1), 36-44.”
- [36] “Kim, J., & Lee, S. (2020). “Social Welfare Policies for Vulnerable Populations in South Korea: An Analysis of the Legal Framework.” Asian Social Work and Policy Review, 14(1), 55-67. doi:10.1111/aswp.12215.”
- [37] “Lee, J. K., & Choi, S. Y. (2021). “Maternal Health Policies and Challenges in South Korea: A Focus on Pregnancy Support.” Asian Nursing Research, 15(1), 15-22. doi:10.1016/j.anr.2020.12.001. “.
- [38] “Domínguez Vila, T., Rubio-Escuderos, L., & Alén González, E. (2024). Accessible tourism: using technology to increase social equality for people with disabilities. Tourism Review”.
- [39] “Korea Tourism Organization Website, Report of support for domestic tourism. Available at: <https://knto.or.kr/eng/index>.”
- Statista. (2019). Lunar New Year bonuses in South Korea [Graph]. Statista. Retrieved December 26, 2024, from <https://www.statista.com/statistics/961602/south-korea-lunar-new-year-boni-companies/>
- [41] “news agency of Korea Times(2019). Available at: https://www.koreatimes.co.kr/www/biz/2024/09/602_264010.html.”
- [42] “Report of International Accessible Tourism Forum - Asia and the Pacific, Seoul, South Korea. The Ministry of Culture, Sports & Tourism.(2023). Available at: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.events.2359>.”

گزیده سیاستی

در راستای دسترس‌پذیر کردن گردشگری برای اقشار سیاست‌های مناسب‌سازی تأسیسات گردشگری، گفت‌وگوهای سازمان‌سازی و آموزش نیروی انسانی، بهره‌گیری از مشارکت مردمی، حمایت از سفرهای جمعی، ارائه تسهیلات مالی با توجه به جامعه هدف قابل استفاده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir